

श्री
राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम पुलचोक ललितपुर
इजलास
माननीय अध्यक्ष श्री टेकप्रसाद ढुङ्गाना
राजस्व सदस्य श्री गोविन्दप्रसाद अधिकारी
लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईं
फैसला
२०७९।०८० सालको निर्णय नं. ५८
पुनरावेदन नं. ०७६-RB-००७६
मुद्दा:- आयकर (२०७९/०७२) ।

काठमाडौं जिल्ला का.म.न.पा. वडा नं. ११ मा रजिष्टर्ड कार्यालय रहेको जनता बैंक
नेपाल लि. (स्थायी लेखा नं. ३०४८९७७५९) को तर्फबाट ऐ. का प्रमुख } पुनरावेदक
कार्यकारी अधिकृत परशुराम कुँबर..... १ }

विरुद्ध

श्री ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुर..... १ } प्रत्यर्थी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय र अधिकारी

शुरु निर्णय गर्ने कार्यालय : ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर
शुरु निर्णय गर्ने अधिकारी : प्रमुख कर प्रशासक श्री धनिराम शर्मा
शुरु निर्णय मिति : २०७६/१/२३

उपस्थित कानून व्यवसायीहरु

पुनरावेदकका तर्फबाट : विद्वान अधिवक्ता श्री महेश कुमार थापा
: विद्वान अधिवक्ता श्री मञ्जु बुढाथोकी
प्रत्यर्थीको तर्फबाट : विद्वान उप-न्यायाधीवक्ता श्री दिपक भण्डारी

करदाता साविकको एकता विकास बैंक लिमिटेडको आयकर (आ.व. ०७९/०७२) का
सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७६/१/२३ मा भएको

संशोधित कर निर्धारणको निर्णय उपर प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि आन्तरिक राजस्व विभागमा मिति २०७६/३/२० मा निवेदन दिएकोमा आयकर ऐन, २०५८ दफा ११५(८) बमोजिमको समयभित्र निर्णय हुन नसकेको भनि आन्तरिक राजस्व विभागलाई सूचना दिई सो उपर आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६(१) बमोजिम करदाताको तर्फबाट परेको पुनरावेदन यसै न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार भित्रको हुँदा प्रस्तुत मुद्दाको संक्षिप्त तथ्य एवं न्यायाधिकरणको ठहर यसप्रकार रहेको छ।

तथ्य खण्ड

१. ठूला करदाता कार्यालयको कार्यक्षेत्र अन्तर्गत बैकिङ सम्बन्धी कारोबार गर्ने पुनरावेदक करदाता एकता विकास बैंक नेपाल लि. ले आ.व. २०७१/०७२ को आय विवरण आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कर निर्धारण गरी सोही ऐनको दफा ९६ अनुसार करयोग्य आय रु.६,८९,८९,८६७।६७ निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरमा मिति २०७२/०९/२६ मा आय विवरण पेश गरेको ।
२. प्रस्तुत करदाताको आ.व. २०७१/०७२ को आय विवरण साथ प्राप्त अन्य कागजातको अध्ययन, छानबीन तथा हिसाब किताबको परीक्षण गर्दा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम कट्टी गर्न नपाउने खर्चहरू दाबी भएको, व्यवसायको मुनाफा र लाभतर्फ गणना हुनुपर्ने रकम समावेश भएको नदेखिएकोले सोही ऐनको दफा १०१ बमोजिम संशोधित करयोग्य आय कायम गर्नु पर्ने भएको हुदां सो बमोजिम गर्नु नपर्ने कुनै ठोस सबुद प्रमाण भए पत्र प्राप्त भएको मितिले १५ (पन्ध्र) दिन भित्र पेश गर्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१(६) बमोजिम ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट करदाताको नाममा मिति २०७५/१२/२५ मा सूचना जारी भएको ।
३. ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन, ललितपुरबाट मिति २०७५/१२/२५ मा जारी भएको सूचना करदाताले मिति २०७५/१२/२८ मा बुझी लिई सोको लिखित जवाफ मिति २०७६/०१/१७ मा पेश गरेको ।
४. करदाता बैंकको आ.व. २०७१।०७२ को कर परीक्षणको सिलसिलामा गत आ.व. को वित्तिय विवरणमा खर्च दावी गरि सकिएको मध्ये यस आ.व.मा भुक्तानी गरिएको रु. १०,०९,४३२।- बराबरको शेयर निष्काशन खर्चलाई आयकर प्रयोजनको लागि खर्च दावी गरिएको देखिएको र बैंकको वित्तिय विवरणको अनुसूची ४.२४ मा उल्लेख गरेको **Right Share Issue** गर्दा गरेको खर्चलाई शेयर निष्काशन खर्च भनी रु.२,८५,७४३। आय विवरणमा खर्च कट्टी लिएकोमा उल्लिखित विषयमा छानविन गर्दा उक्त खर्च आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिमको व्यवसायको कारोवारसँग सम्बन्धित खर्च

नभएको र उक्त खर्च पूँजी वृद्धिसँग सम्बन्धित सम्पत्तिको लागि गरिएको खर्च हुन जाने भएकोले सोही ऐनको दफा २१(३) बमोजिम खर्च कट्टी गर्न नपाईने कारणबाट करदाताको हकमा करयोग्य आय रु. ७,०२,८५,०४३। - लाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिम संशोधित कर निर्धारण गर्ने र ऐ.ऐनको दफा ११८ र ११९ अनुसार ब्याज र दफा ११७ तथा १२०(क) बमोजिम शुल्क गणना गर्ने ठूला करदाता कार्यालयबाट मिति २०७६।१।२३ मा जारी भएको निर्णय पर्चा ।

५. करदाताले ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुरबाट मिति २०७६।१।२३ मा जारी भएको अन्तिम कर निर्धारण आदेशमा चित्त नबुझाई प्रशासकीय पुनरावलोकनको लागि मिति २०७६।३।२० मा आन्तरिक राजस्व विभागमा निवेदन पेश गरेकोमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५(८) बमोजिम ६० दिनभित्र निर्णय गरि सक्नुपर्नेमा सो नभएको कारणबाट ऐ.ऐनको दफा ११५(९) बमोजिम आन्तरिक राजस्व विभागलाई जानकारी दिई म्यादभित्र यस राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गरेको।

६. ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण आदेश गर्दा शेयर निष्कासन खर्च रु.१०,०९,४३२। लाई पूँजी वृद्धिसँग सम्बन्धित खर्च भनी तथा **Right Share** जारी गर्दा भएको अर्को खर्च रु.२,८५,७४३। - लाई पनि व्यवसायसँग भएको खर्च मात्र नमिल्ने भन्ने आधार लिई खर्च कट्टी अमान्य गरिएको छ। करदाताबाट कट्टी माग गरिएका खर्चहरू व्यवसायको कारोबारसँग सम्बन्धित खर्च नभएको र पूँजीवृद्धिसँग सम्बन्धित सम्पत्तिको लागि गरिएको खर्च भएकोले खर्च कट्टी नपाउने भन्ने प्रत्यर्थीको जिकिर रहेको देखिन्छ। खर्च कट्टी माग गरिएका उक्त रकम पुनरावेदक कम्पनीमा गाभिएको साविकको एकता विकास बैंक लि. ले शेयर पूँजी वृद्धि गर्नको लागि गरेको खर्च हो। पूँजीवृद्धि व्यवसाय विस्तारको आधार समेत रहेको तथा नेपाल राष्ट्र बैंकले तोके अनुसारको न्यूनतम शेयरपूँजी कायम गर्ने सन्दर्भमा भएको खर्च व्यवसायसँग असम्बन्धित हुन सक्दैन। न्यूनतम शेयरपूँजी कायम नगरी व्यवसाय नै गर्न नसक्ने अवस्थामा व्यवसाय गर्नको लागि पुरा गर्नुपर्ने दायित्व निर्वाह गर्दा अर्थात् पूँजी वृद्धि गर्दा भएको खर्च व्यवसायसँग सम्बन्धित भएकोले आयकर ऐनको दफा १३ अनुसार खर्च कट्टी गर्न पाउने नै हो। त्यसैगरी प्रत्यर्थीले निर्णय पर्चामा शेयर जारी खर्चलाई अमान्य गर्ने सन्दर्भमा **Nepal Accounting Standards (NAS ३२)** मा भएको व्यवस्था प्रतिकूल रहेको छ। तसर्थ यो खर्च दावी पनि व्यवसायसँग सम्बन्धित खर्च भएको, आयकर ऐन तथा नेपाल लेखामान समेतले यस्तो खर्च आयको गणना गर्दा कट्टा गर्न नपाउने भनी रोक नलगाएको अवस्थामा लेखामानको गलत व्याख्या गरी पुनरावेदकको वास्तविक खर्चलाई अमान्य गर्न नमिल्ने हुँदा ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण गर्दा

आयकर ऐन, २०५८ को दफा १२०(क) को शुल्क तथा दफा ११८ र ११९ को व्याज समेत लगाउने गरी भएको निर्णय कानूनसम्मत नदेखिंदा सो निर्णय बदर गरी पुनरावेदन मागदावी बमोजिम गरी पाउँ भन्ने समेत व्यहोराको करदाताले यस न्यायाधिकरणमा मिति २०७६/६/२९ मा दर्ता गरेको पुनरावेदन पत्र।

७. यसमा मुलुकी फौजदारी कार्यविधि संहिता २०७४ को दफा १४०(३) बमोजिम छलफलको प्रयोजनार्थ विशेष सरकारी वकिलको कार्यालयलाई पेशीको सूचना दिई साथै पुनरावेदक करदाता जनता बैंक नेपाल लिको आ.व. २०७१।०७२ को आयकर निर्धारणका सम्बन्धमा ठूला करदाता कार्यालय, हरिहरभवन ललितपुरबाट भएको मिति २०७६।०१।२३ मा भएको निर्णय उपर प्रशासकिय पुनरावलोकनका लागि आन्तरिक राजस्व विभाग समक्ष मिति २०७६।३।२० मा निवेदन दर्ता गरेकोमा उक्त निवेदन उपर ६० दिन भित्र निर्णय नभएको कारण उल्लेख गरी पुनरावेदनपत्र दर्ता भएकोमा पुनरावेदक करदाताले आन्तरिक राजस्व विभागमा दिएको प्रशासकिय पुनरावलोकनको निवेदन सहितको सक्कल मिसिल प्राप्त भएको नदेखिंदा उक्त निवेदन सहितको सक्कल मिसिल झिकाई आएपछि साथै राखी नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७७/०८/१७ मा भएको आदेश।
८. यसमा पुनरावेदक करदाताले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.९,४२,६६३।०६ को पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको नदेखिंदा यो आदेश भएको मितिले १५ दिनभित्र धरौटी दाखिला गर्न लगाई लगाउको **076-RB-0077** नम्बरको मुद्दा समेत साथै राखी नियमानुसार पेश गर्नु भन्ने यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।३।२८।३ मा भएको आदेश।
९. यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।३।२८ मा भएको आदेश बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रकमको ५०% ले हुने धरौटी रकम मध्ये नपुग रु.१,५७,१०५।७० करदाताले ग्लोबल आई.एम.ई.बैंकको **Ref.No.PBG0022NPR01482** मार्फत दाखिला गरेको भन्ने व्यहोराको बैंक ग्यारेण्टीको पत्र मिसिल सामेल रहेको।

ठहर खण्ड

१०. नियम बमोजिम पेशी सूचिमा चढी निणयार्थ इजलास समक्ष पेश हुन आएको प्रस्तुत मुद्दामा पुनरावेदक करदाता जनता बैंक नेपाल (साविकको एकता विकास बैंक) लि. का तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विद्वान अधिवक्ताद्वय श्री महेश कुमार थापा र श्री मञ्जु बुढाथोकीले ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवनबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित

कर निर्धारणको आदेश मिलेको नहुँदा बदर गरी पाउँ भनी तथा प्रत्यर्थी कार्यालयका तर्फबाट उपस्थित हुनुभएका विशेष सरकारी वकिल कार्यालय, काठमाडौंका विद्वान उप-न्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीले शुरू कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश कानूनसम्मत नै रहेकोले सो निर्णयलाई सदर गरी पाउँ भनी गर्नुभएको बहस जिकिर समेत सुनियो।

११. पुनरावेदक करदाताका तर्फबाट लिइएका पुनरावेदन जिकिरहरू, दुवै तर्फबाट प्रस्तुत बहस बुदाँहरू र मिसिल संलग्न कागज प्रमाणको अध्ययन गरी हेर्दा, ठूला करदाता कार्यालय हरिहरभवनबाट पुनरावेदक करदाताको हकमा भएको संशोधित कर निर्धारणको आदेश मिलेको छ, छैन? पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्ने हो वा होइन? भन्ने विषयमा निर्णय दिनुपर्ने देखियो।
१२. सर्वप्रथम सहकर्मी लेखा सदस्यले पुनरावेदक करदाताले राखुपर्ने धरौटीको विषयमा फरक राय व्यक्त गर्नुभएकोले पुनरावेदक करदाताले यस न्यायाधिकरणमा यो पुनरावेदन दर्ता गर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) को परिपालना गरेको देखिन्छ वा देखिदैन भन्ने प्रश्नतर्फ विचार गर्नुपर्ने हुन आयो। राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भएतापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन गर्दा देहाय बमोजिम धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने कानूनी व्यवस्था गर्दै खण्ड (क) मा कर निर्धारण भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवाना भएकोमा जरिवानाको रकम र दुवै भएकोमा निर्धारित करको पचास प्रतिशत रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले नै तोकिएको कार्यालयमा बुझाउने कानूनी व्यवस्था रहेको पाईन्छ। उक्त कानूनी व्यवस्था सम्बन्धमा मिसिल संलग्न आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिको संशोधित कर निर्धारण आदेश पर्चाबाट करदाताले आयकर ऐन, २०५८ को दफा ९९ बमोजिम कायम गरेको करयोग्य आयमा लागेको कर रकम रु. २,०६,९६,९६०।- रहेकोमा विपक्षी ठूला करदाता कार्यालयले ऐ.को दफा १०१ बमोजिम रु.२,१६,३९,६२३।०६ संशोधित कर निर्धारण गरेको र करदाताबाट अग्रिम रूपमा २,०६,९६,९६०।५७ दाखिला गरेको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले आफ्नो पुनरावेदन पत्रको प्रकरणमा नं. ७ मा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१)(क) बमोजिम निर्धारित कर रु.२,१६,३९,६२३।०६ को आधा रु. १,०८,१९,८१।५३ धरौटी राख्नु पर्नेमा सो भन्दा बढि रकम बुझाएको हुँदा थप धरौटी राख्नु नपर्ने भन्ने जिकिर लिएको भएतापनि विवादित रकम रु.९,४२,६६३।०३ को पचास प्रतिशतले हुने रकम मध्ये यस न्यायाधिकरणबाट मिति २०७९।३।२५ को

आदेश बमोजिम बैंक ग्यारेण्टी मार्फत थप रु. १,५७,१०५।७० धरौटी दाखिला गरी पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न आवश्यक पर्ने रकम दाखिला भएको देखिन्छ। यसप्रकार यस न्यायाधिकरणबाट भएको आदेश बमोजिम नै मौजुदा ऐनले तोकेको विवादित कर रकमको ५०% रकम धरौटी वापत दाखिला भएको अवस्थामा पुनरावेदक करदाताबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९(१) ले निर्दिष्ट गरेको कानूनी व्यवस्था परिपालना नभएको भन्नु कानून सम्मत देखिएन।

१३. अब पुनरावेदन जिकिरतर्फ दृष्टि दिँदा पुनरावेदक करदाताको पहिलो जिकीर शेयर निष्काशन खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिम व्यवसायसँग सम्बन्धित खर्च भएको हुँदा उक्त कार्यमा भएको खर्च कट्टी गर्न पाउनु पर्ने भन्ने जिकीर लिएको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट भएको संशोधित कर निर्धारणको क्रममा करदाता बैंकको आ.व. २०७१।०७२ को कर परीक्षणको सिलसिलमा गत आ.व. को वित्तिय विवरणमा खर्च दावी गरि सकिएको मध्ये यस आ.व.मा भुक्तानी गरिएको रु. १०,०९,४३२।- बराबरको शेयर निष्काशन खर्चलाई आयकर प्रयोजनको लागि खर्च दावी गरिएको देखिएको तथा उल्लिखित विषयमा छानविन गर्दा उक्त खर्च आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ बमोजिमको व्यवसायको कारोवारसँग सम्बन्धित खर्च नभएको र उक्त खर्च पूजी वृद्धिसँग सम्बन्धित सम्पत्तिको लागि गरिएको खर्च हुन जाने भएकोले सोही ऐनको दफा २१(३) बमोजिम खर्च कट्टी गर्न नपाईने भन्ने आधार लिएको देखिन्छ। पुनरावेदक करदाताले आफूले गरेको खर्च व्यवसायसँग सम्बन्धित रही ऐनले निर्दिष्ट गरेको प्रावधान अनुकूल रहेको हुँदा खर्च कट्टी पाउनु पर्ने भन्ने दावी लिएको देखिन्छ। उल्लिखित सन्दर्भमा आकर्षित हुने आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३(ग) मा कुनै व्यक्तिले कुनै आय वर्षमा कुनै व्यवसाय वा लगानीबाट भएको आय गणना गर्ने प्रयोजनको लागि यस ऐनको अधीनमा रही कारोवारसँग सम्बन्धित व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएका खर्चहरू कट्टी गर्न पाउनेछ भन्ने कानूनी व्यवस्था रहेको देखिन्छ। साथै आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१ को उपदफा (३) मा दफा १४,१५,१६,१७,१८,१९,२० र २१ का व्यवस्थाहरूको अधीनमा रही पूँजीगत प्रकृतिको खर्च वा विदेशी आयकर वापत कुनै पनि रकम कट्टी गर्न पाईने छैन भन्ने व्यवस्था समेत रहेको पाईयो। करदाताले शेयर निष्काशन खर्च पूँजी वृद्धिका लागि गरेको खर्च भएको र त्यस्तो खर्च पूँजीगत प्रकृतिको भई कट्टी गर्न नपाईने हुँदा सुरु कर कार्यालयबाट करदाताले उल्लिखित शिर्षकमा गरेको खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ को उपदफा (१) को खण्ड (ग) बमोजिमको आय आर्जन हुने कार्यमा भएको खर्च नदेखिएकोले उक्त खर्च रु.१०,०९,४३२। - लाई आयकर ऐन २०५८ को दफा

२१(३) बमोजिम खर्च कट्टी गर्न नपाईने भनी आधार लिई गरेको संशोधित कर निर्धारण आदेश कानूनसम्मत नै देखिन्छ।

१४. त्यसैगरी पुनरावेदक करदाताले हकप्रद शेयर जारी खर्च सम्बन्धमा लिएको अर्को पुनरावेदन जिकिर सम्बन्धमा दृष्टिगत गर्दा, करदाताले वित्तिय विवरणको अनुसूची ४.२४ मा उल्लेख गरेको हकप्रद शेयर जारी गर्दा भएको खर्च आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ सँग सम्बन्धित रहेकोले खर्च कट्टी हुनुपर्ने भन्ने जिकिर लिएको देखिन्छ। ठूला करदाता कार्यालयबाट संशोधित कर निर्धारण आदेश गर्दा करदाताले लिएको उक्त मागदावी बमोजिम उक्त खर्च ऐ.ऐनको दफा १३ सँग सम्बन्धित नरहेको र उक्त खर्च पूँजीगत प्रकृतिको खर्च भएकोले खर्च कट्टी गर्न नमिल्ने भनी व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। आफ्नो पुनरावेदन जिकिरमा करदाताले हकप्रद शेयर जारी गर्दा लागेको खर्चलाई चुक्ता पूँजीमा घटाउँदा चुक्ता पूँजी भन्दा शेयर धनीले लगानी गरेको कुल रकम बढि देखिने कारण चुक्ता पूँजीसँग हिसाव मिलान गर्दा प्रति शेयर मूल्य नै कम हुन आउने कारण हकप्रद शेयर जारी गर्दा लागेको खर्च पूँजीगत प्रकृतिको नभई व्यवसाय संचालन गर्न आवश्यक पर्ने चुक्तापूँजी सँग सम्बन्धित भएकोले खर्च कट्टी पाउनु पर्ने भन्ने व्यहोरा उल्लेख गरेको देखिन्छ। आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ को खण्ड (ग) मा व्यवसाय वा लगानीबाट आय आर्जन हुने कार्यमा भएका खर्च मात्र कट्टी हुने देखिन्छ। उल्लिखित व्यवस्था बमोजिम कुनै पनि बैंक तथा वित्तिय संस्थाले आफ्नो कम्पनीको पूँजी वृद्धिका लागि जारी गरेको हकप्रद शेयर निष्काशन खर्चलाई आयकर ऐन, २०५८ को दफा १३ मा भएको कानूनी व्यवस्था अनुरूपको व्यवसायसँग सम्बन्धित भएको मान्न मिल्ने देखिँदैन। आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१ को उपदफा (३) मा पूँजीगत प्रकृतिको खर्च कट्टी गर्न पाईने छैन भन्ने स्पष्ट व्यवस्था रहेको परिप्रेक्षमा प्रत्यर्थी कार्यालयबाट आयकर ऐन, २०५८ को दफा २१(३) ले निर्दिष्ट गरेको कानूनी व्यवस्था बमोजिम करदाताले हकप्रद शेयर जारी गर्दा गरेको खर्चका सम्बन्धमा माग गरेको करकट्टीलाई अमान्य हुने गरी भएको निर्णय कानूनसम्मत नै देखिन आयो।

१५. अतः माथि विवेचित आधार एवं कारण समेतबाट पुनरावेदक करदाता एकता विकास बैंक लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०४८९७७५९) को आ.व. ०७१/०७२ को संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७६।१।२३ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन। अरुमा तपसिल बमोजिम गर्नु।

तपसिल खण्ड

१. फैसलाको प्रतिलिपी सहित फैसला भएको जानकारी विशेष सरकारी वकिलको कार्यालय काठमाण्डौलाई पठाईदिनु।
२. प्रस्तुत फैसलाको विद्युतिय प्रति यस न्यायाधिकरणको सफ्टवेयरमा अपलोड गरी फैसलाको पीठमा जनाउनु।
३. सरोकारवाला पक्षले फैसलाको प्रतिलिपी माग गरेमा लाग्ने दस्तुर लिई नियमानुसार प्रतिलिपी दिनु।
४. प्रस्तुत पुनरावेदनको दायरीको लगत कट्टा गरी शुरु मिसिल ठूला करदाता कार्यालय, ललितपुर पठाई रेकर्ड मिसिल अभिलेख शाखामा बुझाईदिनु।

टेकप्रसाद ढुङ्गाना
(अध्यक्ष)

उक्त रायमा मेरो सहमती छ।

गोविन्दप्रसाद अधिकारी
(राजस्व सदस्य)

लेखा सदस्य श्री पुष्प प्रसाद गुरागाईंको फरक राय

- १) यसमा ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरका प्रमुख कर प्रशासक श्री धनीराम शर्माबाट भएको मिति २०७६।०१।२३ को निर्णय र प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि मिति २०७६।०३।२० मा दिएको निवेदन उपर आन्तरिक राजस्व विभागका महानिर्देशकबाट ६० दिन भित्र निर्णय नगरेको कारण चित्त नबुझि आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको क्षेत्राधिकार अन्तर्गत पर्ने प्रस्तुत मुद्दा ऐ. ऐनको दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम निर्धारित (विवादित) कर रु.९,४२,६६३।०६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.४,७१,३३१।५३ दाखिला गरेको प्रमाण मिसिल साथ सम्लग्न नभएको अवस्थामा पनि धरौटी रकम पुगे/नपुगेको यकिन समेत नगरी सेस्तेदारबाट स्वीकृत भई मिति २०७६।०६।२९ मा पुनरावेदन दर्ता भएको पाइयो।
- २) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा २, ३, ५, ६, ९ र १४ क्रमशः परिभाषा, स्थापना र गठन, अधिकारक्षेत्रको प्रयोग, अधिकारक्षेत्र, पुनरावेदन सम्बन्धमा धरौट राख्ने

र म्याद र न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन लाग्ने मुद्दाहरूको शुरु कारवाही र किनारा गर्ने अड्डा वा अधिकारीलाई पक्ष र साक्षी झिकाउने, बयान लिने, प्रमाण बुझ्ने, कागजपत्र दाखिल गराउने र दण्ड सजाय गर्ने समेत प्रचलित नेपाल कानून बमोजिम अदालतलाई भए सरहको अधिकार हुने कानूनी व्यवस्था गरेको छ । साथै यो ऐनको प्रभावकारी कार्यान्वयन गर्न र ऐनको उद्देश्य पूर्ति गर्नको लागि नेपाल सरकारले नियम बनाउन सक्ने व्यवस्था दफा १५ मा गरिएको छ । १४८ वर्ष पहिले विक्रम सम्बत २०३१ सालमा बनेको ऐनमा भएको व्यवस्था कार्यान्वयन गर्न नियम नबनाइनु ऐनमा भएका उल्लिखित दफाहरूमा न्यायाधिकरणको काम, कर्तव्य, विधि र प्रकृया स्पष्ट भएर नै हो भन्ने बुझ्नु पर्ने भयो । न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा र दर्ता भएका मुद्दाहरूको सुनुवाई गर्नु भन्दा पहिले प्रारम्भिक चरण मै दफा ६ बमोजिमको न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र र दफा ९ बमोजिमको पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिल गर्नु पर्ने धरौट र पुनरावेदनको म्याद ऐनमा भएको व्यवस्था अनुसार भए नभएको यकिन गर्नु पर्ने देखियो । करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्रमा न्याय निरोपणका लागि दावी गरेका, प्रत्यर्थीले भन्सार महशुल र कर निर्धारणमा गर्दा भए/गरेका कानूनी त्रुटीहरूको सुनुवाई गर्न मुद्दाको प्रत्यर्थी नेपाल सरकारलाई स्वच्छ सुनुवाइका लागि जानकारी दिई झिकाउनु पर्ने प्रचलित कानूनमा व्यवस्था गरिएको छ । न्यायाधिकरण प्रशासनले पुनरावेदन दर्ता गर्दा यस ऐन बमोजिम पुर्याउनु पर्ने रित र पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने पुनरावेदन धरौटी, म्याद भए रहेको प्रमाण र नेपाल सरकारले तोकेको भौगोलिक क्षेत्र भित्रको भए नभएको सम्बन्धमा न्यायाधिकरणले मिसिलको प्रारम्भिक अध्ययन गरी यकिन गर्नु पर्ने देखियो । प्रचलित ऐन नियममा तोकिएका सबै विधि र रित पुन्याई दर्ता भए/नभएको सम्बन्धमा समग्र न्यायाधिकरणको जिम्मेवारी हुने देखिन्छ । ऐनको दफा ९ बमोजिमको धरौटी भए/नभएको यकिन गर्ने काम राजस्व तथा लेखा सदस्यले गर्नु पदीय विज्ञता र अनुभवका आधारमा गर्नु पर्ने देखिन्छ । यस सम्बन्धमा लेखा सदस्य र निमित्त अध्यक्षको हैसियत राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौको क्रमशः चलानी नं. १५६६ मिति २०७७।१२।१३ को पत्र र चलानी नं. मुद्दाफाँट५९ मिति २०७८।११।१३ को पत्रबाट न्यायाधिकरण प्रशासनलाई धरौटी गणना तथा धरौटीको प्रमाण मिसिल संलग्न गर्न गराउन लिखित निर्देशन दिई सम्मानीत सर्वोच्च अदालत, सार्वजनिक लेखा समिति, सम्मानीय प्रधानन्यायाधीशज्यू, न्याय परिषद्, न्याय सेवा आयोग, महालेखा परीक्षक र अर्थ मन्त्रालय समेत निकायमा बोधार्थ दिएको उक्त पत्रहरूमा उल्लेख गरी तोकिएका कामहरू भएको मिसिल अध्ययन गर्दा देखिएन । प्रचलित कानूनले तोके बमोजिमका सबै विधि र प्रकृया सम्पन्न भएको यकिन गरेर मात्र अन्तिम सुनुवाइ गरी फैसला गरिने र प्रकृयागत त्रुटी भएको देखिएमा विषय विज्ञको राय बमोजिम निर्णय गर्नु उचित हुने व्यहोरा तथा राजस्व,

धरौटी, विनियोजन, कोष, आय, व्यय, डेबिट, क्रेडिट, वासलात, नाफा/नोक्सान खाता सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला हुने रकम, धरौटी खातामा दाखिला गर्नु पर्ने रकम आदि विषयका सम्बन्धमा लेखा सदस्यले प्रचलित कानूनमा भएको व्यवस्था सहित निर्णयमा पुग्नु अघि आफ्नो राय लिखित रूपमा उल्लेख गर्नु ऐनको दफा ३ को उपदफा (३) को देहाय (क) मा रहेको पद नामको कर्तव्य भित्र पर्ने व्यहोरा समेत फैसलाको तथ्य खण्डमै उल्लेख गर्नु पर्ने देखियो ।

३) यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता भएका मुद्दाहरूको फैसला भएमा ऐ. ऐनको दफा ८ अनुसार सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन दिन पाउने हक अधिकारबाट करदाता पुनरावेदक बञ्चित भई फैसलामा “अधिकारक्षेत्रको प्रश्न बुझ्नु पर्ने प्रमाण नबुझेको वा बुझ्नु नहुने प्रमाण बुझेको वा बाध्यात्मक रूपमा पालन गर्नु पर्ने कार्यविधिसम्बन्धी कानूनको उल्लंघन भएको प्रश्न र गम्भीर कानूनी त्रुटी सम्बन्धी प्रश्न” उठि प्रत्यक्ष कानूनी त्रुटी भई न्यायाधिकरणको निर्णय पूर्ण वा आंशिक रूपमा उल्टिने देखी सर्वोच्च अदालतले आफू समक्ष पुनरावेदन गर्न अनुमति दिएकोमा न्यायाधिकरणको फैसला वा अन्तिम आदेश उपर दफा ९ बमोजिमको धरौटी नराखी वा तोकिए बमोजिमको सम्पूर्ण रकम धरौटी खातामा रकम दाखिला नगरी पुनरावेदन दर्ता गर्दा वा दर्ता भएको पुनरावेदन उपर फैसला हुँदा कार्यविधि सम्बन्धी वाध्यकारी कानूनी व्यवस्थाको उल्लंघन हुनगई सर्वोच्च अदालतमा पुनरावेदन लागि करदाताको हितमा प्रतिकूल असर पर्ने समेत देखिएकोले पछि पुष्टी हुने मिसिल संलग्न तथ्य, कानूनी व्यवस्था र सर्वोच्च अदालतबाट भन्सार विभाग तथा आन्तरिक राजस्व विभागमा प्रशासकीय पुनरावलोकका लागि दाखिला गर्नु पर्ने भन्सार महशुल बापतको रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी रकम सम्बन्धमा भएको विवादमा भएका पूर्व फैसला, आदेश र निर्णय समेत हेरी निम्न बमोजिम विषयमा यकिन गरेर मात्र निर्णयमा पुग्नु पर्ने देखियो ।

क) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ६ बमोजिम न्यायाधिकरणको अधिकार क्षेत्र भित्र परेको प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी दाखिल भएको छ ? छैन ?

ख) ऐ. दफाको उपदफा (१) बमोजिम आयकर तर्फको पुनरावेदन दर्ताका लागि तोकिएको देहायको खण्ड (क) बमोजिम धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नुको औचित्य हुने ? नहुने ? सम्बन्धमा निर्णय गरी फैसला गर्नु पर्ने देखिन आयो ।

४) प्रस्तुत मुद्दाको पुनरावेदन दर्ता गर्दाका वखत राख्नु पर्ने धरौटी दाखिला भएको नदेखिएको

सन्दर्भमा पुनरावेदक तथा प्रत्यर्थी तर्फका विद्वानलाई म लेखा सदस्यबाट धरौटी रकम दाखिला भएको देखिएन भनि प्रष्ट पार्न अनुरोध गर्दा पुनरावेदकको तर्फका विद्वान अधिवक्ताद्वय श्री मञ्जु बुढाथोकी र श्री महेश कुमार थापाबाट मिति २०७९।३।२८ को आदेश अनुसार रु.९,४२,६६३।०६ धरौटी राखेको नदेखिएको भनि १५ दिन भित्र दाखिला गर्न भएको आदेशानुसार यस अघि राजस्व खातामा दाखिला गरेको धरौटी वापतको रकम कटाई नपुग देखिएको रु.१,५७,१०६।- को ग्लोबल आइ एम इ बैंकको बैंक ग्यारेण्टी नं PBG0022NPR01482 पेश गरेको भन्ने बहस र प्रत्यर्थी तर्फका विद्वान उपन्यायाधिवक्ता श्री दिपक भण्डारीबाट राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने विवादित कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने धरौटी रकम दाखिला गरेको देखिएन। सो सम्बन्धमा सम्मानित इजलासबाट यकिन गरी नियमानुसार हुने नै छ भन्ने बहस समेत सुनियो ।

- ५) करदाता पुनरावेदकले पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा पेश गरेका मिसिल सम्लग्न कागजात तथा कर निर्धारणको फोटोकपी पत्र र अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरु हेर्दा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम धरौटी नराखि पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता भएको हो होइन यकिन गर्न मिसल सम्लग्न प्रमाण कागजातको थप अध्ययन गर्नु पर्ने देखियो ।
- ६) मिसिल सम्लग्न प्रचलित कानून अनुसार पुनरावेदन पत्र साथ पेश गर्नु पर्ने प्रमाण कागजातको अध्ययन गर्दा आयकर (२०७१/०७२) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसार पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी रकम सम्बन्धमा ऐ. प्रचलित ऐन र नियमहरुमा भएको व्यवस्था, सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त अनुसार समेत राख्नु पर्ने च.नं. ३०४ मिति २०७६।०१।२४ को निर्धारित (विवादित) कर रु.९,४२,६६३।०६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.४,७१,३३१।५३ धरौटी राखेको नदेखिएकोले सो दाखिला गर्न मिति २०७९।३।२८ मा आदेश भएकोमा ग्लोबल आइएमइ बैंकको PBG0022NPR0148 मिति २१ जुलाई २०२२ को बैंक ग्यारेण्टीबाट रु.१,५७,१०६।- मात्रको धरौटी वापत बैंक जमानत प्राप्त भएपनि थप नपुग रु.३,१४,२२५।५३ धरौटी दाखिल गरेको पाइएन। अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) बमोजिमको रु.४,७१,३३१।५३ धरौटी राख्नु पर्नेमा सो दाखिला प्रमाण मिसिल सम्लग्न गरेको नदेखिएकोले पुनरावेदन दर्ता गर्दा अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी रु.३,१४,२२५।५३ नपुग भएको देखिएको छ।

- ७) राजस्व न्यायाधिकरणमा करदाताले पुनरावेदन दर्ता गर्न दाखिला गर्नु पर्ने रकम सम्बन्धमा प्रचलित ऐन तथा नियमहरूमा भएको व्यवस्था अनुसार प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने राजस्व (कर) रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने र धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भनि राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा स्पष्ट उल्लेख छ। प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिनु अघि राजस्व शिर्षक मार्फत संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला भई रोक्का समेत नराखेको रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्नुलाई प्रचलित कानूनको पालना भएको मान्न सकिने। राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी कर कार्यालयले सम्बन्धित करदाताको तिर्नु पर्ने कर दायित्वमा स्वतः प्रणाली (System) ले मिलान गर्ने भएकोले राजस्व खातामा दाखिला भएको त्यस्तो रकमलाई धरौटीको रूपमा गणना गर्दा एउटै रकमको दोहोरो गणना हुने हुन्छ। राजस्व खातामा दाखिला भएको रकम रोक्का राख्ने स्वफटवेयर प्रणाली आन्तरिक राजस्व विभाग/कार्यालयमा नभएको र राजस्वको फोटोकपी अप्रमाणित भौचर पेश गरेको अवस्थामा त्यस्तो भौचर तथा पत्रमा उल्लेख गरेको रकमलाई धरौटी हो भनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा दाखिला गर्नु पर्ने धरौटी हो भनि गणना गर्न मिल्ने देखिएन। अतः धरौटी सम्बन्धी विवादमा सर्वोच्च अदालतबाट संवैधानिक परीक्षण भई जारी भएका निम्न उत्प्रेषण आदेश, प्रतिपादित नजिर तथा सिद्धान्त समेतको विश्लेषण गरी संक्षिप्त तथ्य सहित प्रस्तुत मुद्दाको ठहर यस प्रकार रहेको छः-
- ८) आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम शुरु कार्यालयबाट निर्धारित (विवादित) कर रकमको पचास प्रतिशतले हुने रकम र जरिवानाको रकम त्यस्तो निर्धारण गर्ने वा जरिवाना गर्ने अधिकृतले तोकिएको कार्यालयमा धरौटी नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन भन्ने व्यहोरा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को (क) मा स्पष्टसंग उल्लेख छ। ऐनको सो व्यवस्था बमोजिम पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्न राख्नु पर्ने धरौटी आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४को नियम ६२, हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६३ बमोजिमको धरौटी खातामा दाखिला गरी पुनरावेदन दर्ता गर्दाका बखत राखिएको धरौटीको गोश्वारा र व्यक्तिगत धरौटी खातामा अभिलेखाङ्कन गरी अद्यावधिक गरी राख्नु पर्ने हुन्छ। आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२ को देहाय खण्ड (क) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व अग्रिम रूपमा बुझाउन र खण्ड (ख) मा नेपाल सरकारलाई बुझाउनु पर्ने राजस्व कति बुझाउनु पर्ने भन्ने निर्णय नहुँदै त्यस्तो राजस्व रकम अग्रिम रूपमा बुझाउनु परेमा धरौटीको रूपमा राख्नु पर्ने

उल्लेख छ।

- ९) राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) मा उल्लेख भए अनुसार पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी रकम सन्दर्भमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतमा सूर्य टोवाको कम्पनी प्रा.लि. को तर्फबाट सञ्चालक हर्ष एम दर र ऐ. कम्पनीको शेयरवाला शशीराज पाण्डे समेत विरुद्ध राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौ समेत भएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेत सँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरिपाउन भनी दिएको रिट नं. २०६३-WS-००१३, २०६३-WS-००१४, २०६३-WS-००१५, २०६३-WS-००१६ र २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा "राजस्व न्यायाधिकरणका श्रेस्तेदारको मिति २०६४।१२।८ को दरपीठ आदेश र उक्त दरपीठ सदर गरेको राजस्व न्यायाधिकरणको आदेश बदर गरी विना धरौटी पुनरावेदन पत्र लिई कानून बमोजिम निर्णय गर्नु भन्ने राजस्व न्यायाधिकरणका नाउँमा परमादेश जारी गरी पाउँ, अन्तःशुल्क ऐन, २०५८ को दफा २३ मा महानिर्देशकको निर्णय उपर पुनरावेदन गर्दा धरौटी राख्नु पर्ने कुनै कानूनी व्यवस्था नगरिएको तथा ऐनको दफा २४ ले यस ऐनलाई अन्य कानून भन्दा माथिल्लो स्तरमा राखेकोले ऐनको सर्वोच्चताका आधारमा पनि धरौटी राख्नु पर्ने राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (ख) को व्यवस्था संविधानको धारा ७३ समेतसँग बाझिएकोले धारा ८८ को उपधारा (१) अनुसार अमान्य र बदर घोषित गरी प्रस्तुत निवेदनलाई अग्राधिकारमा पेशी चढाई पाउँ" भन्ने दावी रहेकोमा सो दावीका सम्बन्धमा सम्मानित सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ मा "संविधानमा रहेको 'कानून बमोजिम बाहेक कर लगाउन वा ऋण लिन नपाइने' भन्ने वाक्यांशसँग बाझिएको भन्ने देखिन आएन, अमान्य र बदर घोषित गरी पाउँ भनी दावी लिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को व्यवस्था संविधानको कुनै पनि प्रावधानसँग बाझिएको नदेखिँदा सो हदसम्म प्रस्तुत निवेदन खारेज हुन्छ" भन्ने आदेश भई रिट निवेदन खारेज भई ऐनको दफा ९ को कानूनी व्यवस्थाको संवैधानिक परीक्षण समेत भएको छ।
- १०) यसै गरी राजस्व न्यायाधिकरण काठमाण्डौमा पुनरावेदन दर्ता नं ०७५-RB-०२३० आयकर (२०७०/०७१) दर्ता भएको आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०१ को उपदफा (१) बमोजिम लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि. को संशोधित कर निर्धारण भई थप कर निर्धारण भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी राखी पुनरावेदन गर्नु पर्नेमा मिसिलमा संलग्न दाखिला भौचर तथा आयकर ऐन, २०५८ को दफा १०२ बमोजिमको सूचना पत्र समेतका विवरणहरूका आधारमा

रु.५१,७८,७४६।७० नपुग भएको देखिएको धरौटी रकम १५ दिन भित्र जम्मा गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने भन्ने यसै न्यायाधीकरणबाट आदेश भएको छ। सो आदेश उपर लक्ष्मी स्टिल्स प्रा.लि.ले सर्वोच्च अदालतमा दायर रिट नं. ०७७-WO-००४२ को निवेदन उपर मिति २०७७।४।१६ मा सर्वोच्च अदालतबाट जारी भएको उत्प्रेषण आदेश अनुसार सो मुद्दाको हकमा आयकर ऐन, २०५८ बमोजिम अनिवार्य रूपमा दाखिला गर्नु पर्ने ऐ ऐनको दफा ९४, ९९, १००, १०१ र दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए अनुसार समेत कर राजस्व खातामा दाखिला गरी आय विवरणसाथ दाखिला भएको देखिएको रु.७६,३५,६१४।- भएको सन्दर्भमा हेर्दा मिति २०७६।११।१२ को (शुल्क र व्याजलाई जरिवाना मानी सो रकमको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) को खण्ड (क) बमोजिम शतप्रतिशत धरौटी माग गर्दा पचास प्रतिशत मात्र धरौटी राख्न पाउनु पर्ने भनी भएको विवाद) विवादित आदेशको यथावत कार्यान्वयन भएमा निवेदकलाई अपूरणीय क्षति पुग्न जाने देखिएकोले उक्त विवादको निरोपण नहुँदासम्म राजस्व न्यायाधिकरणमा परेको पुनरावेदन सम्बन्धी काम कारवाही नरोक्नु, पुनरावेदन दर्ता र सुनुवाई प्रकृया अगाडि वढाउनु भन्ने उक्त निवेदन उपर सम्मानित सर्वोच्च अदालतबाट उत्प्रेषण आदेश भएको छ।

११) सर्वोच्च अदालतबाटै ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१/०६२) पुनरावेदक ठूला करदाता कार्यालय प्रत्यर्थी सूर्य नेपाल प्रा.लि. विरुद्धको मुद्दामा मिति २०७४।१०।२९ गते भएको फैसला अनुसार "राजस्व न्यायाधिकरणले गरेको आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) बमोजिमको प्रक्रिया पुरा गर्नु नपर्ने भनी गरेको व्याख्या कार्यविधि कानूनको सिद्धान्त विपरीत हुन्छ। कारवाही हुँदाका बखत कार्यान्वयनमा नै नरहेको कानूनी व्यवस्था आकर्षित हुने भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई न्यायोचित भन्न मिलेन। अतः विवेचित तथ्य सिद्धान्त एवं प्रमाणको आधारमा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ उपदफा (६) को व्यवस्था आर्थिक अध्यादेश २०६१/०६२ बाट खारेज भई धरौटी राख्ने व्यवस्था नगरेकोले आन्तरिक राजस्व विभागको निर्णय बदर गरी अब जो जे बुझ्नु पर्छ बुझ्नी पुनः यकिन निर्णय गर्नु भनी राजस्व न्यायाधिकरण, काठमाण्डौबाट भएको फैसलालाई कानूनसम्मत मान्न मिलेन। उक्त फैसला बदर भई उल्टी हुने ठहर्छ" भनिएको छ।

१२) उल्लिखित सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं. ०७२-RB-०४७० आयकर (२०६१।६२) र माथि उल्लिखित रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदनमा भएको फैसलाका आधारमा प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ को उपदफा (६) मा तोकिए बमोजिमको रकम

दाखिला गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावेदन लाग्ने र राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिमको धरौटी जम्मा गरेपछि मात्र प्रशासकीय पुनरावलोकनको निर्णयको विरुद्धमा राजस्व न्यायाधिकरणमा मुद्दा लाग्ने व्यवस्था भएकोले ऐनमा स्पष्टरूपमा तोकिएको र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसलामा उल्लेख भए अनुसार नै प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिन कर रकम र राजस्व न्यायाधिकरणमा पुनरावेदन दर्ता गर्न धरौटी रकम दाखिला भएको प्रमाण संलग्न गराएर मात्र दर्ता प्रकृया अगाडि बढाउनु पर्ने देखिन्छ।

- १३) प्रचलित आयकर, मूल्य अभिवृद्धि कर, अन्तःशुल्क र भन्सार ऐनहरूमा तत् तत् आर्थिक वर्षका लागि विधायीकावाट जारी भएकन आर्थिक ऐनद्वारा भएको संशोधन र सम्मानित सर्वोच्च अदालतका उल्लिखित फैसला अनुसार नै पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन दर्ता गर्दा मूल्य अभिवृद्धि कर/आयकर तर्फको निर्धारित (विवादित) करको लागि पुनरावेदन पत्र आर्थिक वर्ष २०७५/०७६ सम्म क्रमशः विवादित रकमको ३३ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ८३ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, आर्थिक वर्ष २०७६/०७७ देखि आर्थिक वर्ष २०७८/०७९ सम्म विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र ५० प्रतिशत धरौटी गरी ७५ प्रतिशत रकम दाखिला गर्नु पर्ने, र आर्थिक वर्ष २०७९/०८० देखि विवादित रकमको २५ प्रतिशत राजस्व र २५ प्रतिशत धरौटी गरी ५० प्रतिशत रकम धरौटी बापत दाखिला भएको प्रमाणित भौचर पुनरावेदन पत्र साथ संलग्न गरी पुनरावेदन दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। साथै भन्सार तथा अन्तःशुल्क तर्फ भने निर्धारित (विवादित) अन्तःशुल्क तथा भन्सार महशुल रकमको शत प्रतिशतले हुने रकम सम्बन्धित कर निर्धारण गर्ने अधिकृतले तोके बमोजिम धरौटी दाखिला गरी सोको प्रमाणित भौचर संलग्न गराएर मात्र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्नु पर्ने उल्लेख छ। प्रस्तुत मुद्दाको मिसिल सम्लग्न गरेका प्रशासकीय पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिने क्रममा र सो पश्चात संघीय सर्वसञ्चित कोषमा दाखिला गरेको पुनरावेदकले धरौटी भनेको राजस्व खातामा दाखिला भएका अप्रमाणित फोटोकपी भौचरहरूमा उल्लेख भएअनुसारको रकमलाई समेत गणना गर्दा पनि पुनरावेदन दर्ता गर्दा प्रचलित ऐन अनुसार अनिवार्यरूपमा राख्नु पर्ने रु.३,१४,२२५।५३ धरौटी नपुग भएको अवस्थामा पनि पुनरावेदन दर्ता गरेको पाइयो।
- १४) सर्वोच्च अदालतको मिति २०६६।१२।१९ को आदेशबाट समेत संवैधानिक परीक्षण भई सदर ठहरिएको राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) “प्रचलित कानूनमा जुनसुकै कुरा लेखिएको भए तापनि यस ऐन अन्तर्गत न्यायाधिकरणमा वा उच्च अदालतमा पुनरावेदन गर्दाका देहायबमोजिम धरौट नराखी पुनरावेदन लाग्ने छैन” भन्ने व्यवस्था रही ऐ. को खण्ड (क) मा आयकर तर्फ राख्नु पर्ने विवादरहित कर बाहेकको थप

निर्धारित (विवादित) कर रु.९,४२,६६३।०६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.४,७१,३३१।५३ धरौटी राखेको नदेखिएकोले सो दाखिला गर्न मिति २०७९।३।२८ मा आदेश भएकोमा ग्लोबल आइएमइ बैंकको PBG0022NPR0148 मिति २१ जुलाई २०२२ को बैंक ग्यारेण्टीबाट रु.१,५७,१०६।- मात्रको धरौटी वापत बैंक जमानत प्राप्त भएपनि रु.३,१४,२२५।५३ धरौटी नपुग देखिएकोले पुनरावेदन धरौटी दाखिलाको सक्कल बैंक भौचर वा निस्सा १५ दिन भित्र पुनरावेदकलाई दाखिल गर्न लगाई आदेश बमोजिमको काम सम्पन्न भएपछि वा सो अवधि नाघेपछि नियमानुसार पेश गर्ने आदेश गर्नु उपयुक्त हुने राय म लेखा सदस्यबाट राख्दा मेरो उक्त रायमा असहमति जनाउँदै माननीय अध्यक्ष र राजस्व सदस्यबाट फैसला गर्ने निर्णय भएकोमा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम हुने रु.४,७१,३३१।५३ धरौटी नराखी पुनरावेदन दर्ता नलाग्ने पुनरावेदन दर्ता भएको प्रस्तुत मुद्दामा गरिएको फैसलाको राय ठहरमा सहमत हुन सकिएन।

१५) अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) बमोजिम पुनरावेदन दर्ता गर्दा राख्नु पर्ने धरौटी सम्बन्धमा आर्थिक कार्यविधि नियमावली, २०६४ को नियम ६३ हाल आर्थिक कार्यविधि तथा वित्तीय उत्तरदायित्व नियमावली, २०७७ को नियम ६२, सर्वोच्च अदालतबाट रिट नं २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट निवेदन र मुद्दा नं.०७२-RB-०४७० आयकर (०६१/०६२) का फैसलामा भएको व्याख्या, विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त तथा ठहर समेत बमोजिम पनि अनिवार्य रूपमा राख्नु पर्ने धरौटी नराखी दर्ता भएको पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्नु पर्ने औचित्य नै नभएकोले प्रस्तुत मुद्दामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट पुनरावेदक करदाता एकता विकास बैंक लिमिटेड (स्थायी लेखा नं. ३०४८९७७५९) को आ.व. ०७१/०७२ को संशोधित कर निर्धारण गरी ठूला करदाता कार्यालय ललितपुरबाट मिति २०७६।१।२३ मा भएको निर्णय मिलेकै देखिँदा सदर हुने ठहर्छ। पुनरावेदक करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन” भनि हुने गरी भएको फैसलामा सहमत हुन नसकी देहाय बमोजिम फरक राय सहितको ठहर गर्दछु:-

१६) यसमा पुनरावेदक करदाता जनता बैंक लिमिटेड (स्थायी लेखा नं ३०४८९७७५९) को आयकर (२०७१/०७२) तर्फको मुद्दामा आयकर ऐन, २०५८ को दफा ११५ र ११६ तथा राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) मा भएको व्यवस्था अनुसारर पुनरावलोकनका लागि निवेदन दिँदा र पुनरावेदन पत्र दर्ता गर्दा दाखिल गर्नु पर्ने राजस्व तथा धरौटी रकम सम्बन्धमा ऐ. प्रचलित ऐन र नियमहरूमा भएको व्यवस्था, सो सम्बन्धमा सर्वोच्च अदालतबाट २०६३-WS-००१३ देखि २०६३-WS-००१७ समेतका रिट तथा ०७२-RB-०४७० आयकर मुद्दामा भएको व्याख्या विश्लेषण र प्रतिपादित सिद्धान्त

अनुसार समेत राख्नु पर्ने च.नं. ३०४ मिति २०७६।०१।२४ को निर्धारित (विवादित) कर रु.९,४२,६६३।०६ को पचास प्रतिशतले हुने रु.४,७१,३३१।५३ धरौटी राखेको नदेखिएकोले सो दाखिला गर्न मिति २०७९।३।२८ मा आदेश भएकोमा ग्लोबल आइएमइ बैंकको PBG0022NPR0148 मिति २१ जुलाई २०२२ को बैंक ग्यारेण्टीबाट रु.१,५७,१०६।- मात्रको धरौटी वापत बैंक जमानत प्राप्त भएपनि थप नपुग रु.३,१४,२२५।५३ धरौटी दाखिल गरेको पाइएन। अतः राजस्व न्यायाधिकरण ऐन, २०३१ को दफा ९ को उपदफा (१) खण्ड (क) बमोजिमको रु.४,७१,३३१।५३ धरौटी दाखिल नगरी/नगराई दर्ता भएको प्रस्तुत पुनरावेदनको तथ्य भित्र प्रवेश गरी निर्णय गर्न मिलेन। यस अवस्थामा माननीय अध्यक्ष तथा कानून सदस्य र राजस्व सदस्यबाट भएको उल्लिखित बहुमतको फैसलामा सहमत हुन सकिएन। प्रस्तुत पुनरावेदन दर्ता हुँदा कै बखत देखि खारेज हुने ठहर्छ। करदाताको पुनरावेदन जिकिर पुग्न सक्दैन।

(पुष्पप्रसाद गुरागाईं)
लेखा सदस्य

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:-

फैसला तयारीमा सहयोग गर्नुहुने:- शा.अ प्रमोद रिजाल

इति सम्बत २०७९ साल साउन ३१ गते रोज ३ शुभम.....

फैसला प्रमाणिकरण मिति:-

प्रमाणिकरण गर्ने राजस्व सदस्य:-

प्रमाणिकरण गर्ने लेखा सदस्य:-

राजस्व न्यायाधिकरण काठमाडौं, मुकाम ललितपुरको छाप